

Uppsala kommun

Samråd om detaljplan för Gottsunda stadsstråk i Uppsala kommun, Uppsala län

Kommunens ärendenummer: PBN 2020-002658

Redogörelse för ärendet

Kommunen har översänt rubricerat detaljplaneförslag för samråd enligt 5 kap 11 § plan- och bygglagen (2010:900), PBL. Detaljplanen utförs med utökat förfarande.

Ett samråd om undersökning av betydande miljöpåverkan har hållits och Länsstyrelsen har i yttrande daterat den 18 februari 2021 (402-898-2021) framför synpunkter i ärendet. Länsstyrelsen delar kommunens bedömning om att planen kan komma att medföra betydande miljöpåverkan.

Syftet med planförslaget

Syftet med planen är att göra det möjligt att utveckla Gottsunda med ett nytt kapacitetsstarkt kollektivtrafikstråk i form av spårväg eller snabbuss i egna körfält (Bus Rapid Transit, BRT) och ny bebyggelse för bland annat bostäder, centrumverksamhet, simhall, kulturhus med bibliotek samt torg och parker.

Överensstämmelse med översiktsplanen

Markanvändningen överensstämmer med översiktsplanens intentioner för området.

Planprogram

Markanvändningen överensstämmer även med intentionerna i *planprogram för Gottsundaområdet* från 2019. Länsstyrelsen lämnade synpunkter på programmet i juni 2018 (dnr 402-2943-8). Synpunkterna handlade bland annat om miljö kvalitetsnormer för vatten, buller, förorenad mark och Natura 2000-området Bäcklösa.

Länsstyrelsens sammanfattande synpunkter

Under rubriken *Frågor som bevakas av Länsstyrelsen enligt 11 kap 10 § PBL* lyfter Länsstyrelsen följande:

- Planen bedöms inte innebära risk för betydande påverkan på riksintresset *Natura 2000- området Bäcklösa* under förutsättning att det inte krävs tillfälliga anläggningar eller etableringsytor under byggskedet inom 30 meter från det skyddade områdets gräns.
- För att Länsstyrelsen ska kunna bedöma om MKN för ytvatten följs behöver kommunen visa att de kvalitetsfaktor med lägst status i recipienten Fyrisån Ekoln- Sävjaån inte ytterligare försämras.
- Länsstyrelsen kan på rådande underlag inte ta ställning till om MKN för grundvatten följs. Länsstyrelsen inväntar den miljötekniska undersökningen som avses tas fram i syfte att utreda risk för att potentiella markföroreningar sprids till grundvattnet.
- Länsstyrelsen kan på rådande underlag inte ta ställning till om bebyggelsen blir lämpligt med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet med hänsyn till markföroreningar, utan inväntar den miljötekniska undersökning som avses att tas fram.
- Länsstyrelsen anser att redovisningen avseende skyfall är tillräckligt väl beskriven för att visa på att marken inte blir olämplig med hänsyn till risken för översvämning.

Under *Övriga synpunkter kopplat till planens genomförbarhet* lyftet Länsstyrelsen följande;

- För att planprocessen ska kunna anses ersätta samrådsskyldigheten enligt 12 kap 6 § miljöbalken anser Länsstyrelsen att planhandlingarna till granskningskedet behöver förtydligas vad gäller redovisningar av skyddsåtgärder och ekologiska kompensationsåtgärder.
- Länsstyrelsen kan på rådande underlag inte ta ställning till planens förenlighet med artskyddsförordningen vad gäller fåglar då inventeringsmaterial saknas.
- Länsstyrelsen anser att eventuell dispensprövning för borttagande av biotopskyddade alléer ska genomföras innan planens granskningskedet för att det ska vara möjligt att anpassa planen till utfallet av prövningen.

- Länsstyrelsen bedömer att en arkeologisk utredning behöver utföras i ett skogbevuxet område mellan Hugo Alvéns väg, Musikvägen och Blomdahls väg för att klargöra om det rör sig om fornlämning.
- Länsstyrelsen vill understryka vikten av att kommunen redan under planprocessen informerar exploatörerna om att det finns begränsningar enligt skyddsföreskrifterna om vad som får utföras inom vattenskyddsområde.

Frågor som bevakas av Länsstyrelsen enligt 11 kap 10 § PBL

Riksintresse – Natura 2000

Planområdet gränsar mot Natura 2000-området Bäcklösa och till viss del den ingående naturtypen Västlig taiga.

Länsstyrelsen delar bedömningen att det inte föreligger någon risk för betydande påverkan på Natura 2000-området Bäcklösa, under förutsättning att området närmast gränsen planläggs som NATUR och att inga anläggningar, tillfälliga arbetsområden eller liknande planeras inom 30 meter från det skyddade områdets gräns. Sådana åtgärder kan innebära betydande påverkan i natura 2000-området och därmed kräva en tillståndsprövning. Därför är det viktigt att redan till detaljplanens granskningsskede utreda, och i planhandlingarna översiktligt redovisa, anläggningstekniska ytbehov som kan komma att behövas under byggskedet så att konsekvenserna för Natura 2000-området går att förutse, och därmed även planens förenlighet med 4 kap. miljöbalken.

Miljökvalitetsnormer för ytvatten

Länsstyrelsen kan konstatera att föroreningarna i dagvattnet kommer att minska för de ämnen som redovisas i dagvattenutredningen. En bedömning saknas dock för ett flertal föroreningsämnen som är relevanta för recipienterna Fyrisån Ekoln- Sävjaån samt Hågaån.

För att följa miljökvalitetsnormer (MKN) får en detaljplan inte ge upphov till en förändring som innebär att vattenmiljön försämras på ett sätt som äventyrar möjligheten att uppnå den status som vattnet ska ha enligt en miljökvalitetsnorm. En försämring bedöms inte vara tillåtlig om den bidrar till att status sänks, om den äventyrar en norm eller om ytterligare försämring förekommer för en kvalitetsfaktor med lägst status. Den lägsta statusen är *måttlig status* för särskilt förorenade ämnen, *uppnår ej god status* för prioriterade ämnen och *dålig status* för

resterande kvalitetsfaktorer. Vilka ämnen som behöver inkluderas i en dagvattenutredning kan därmed variera från fall till fall, beroende på recipienten.

I recipienterna och nedströmmande vattenförekomst förekommer följande ämnen i lägst statusklass: Kvicksilver, Bromerad difenyleter (PBDE), Ammoniak, Antracen, PFOS – Perfluorokansulfonsyra och dess derivator, Benso(a)pyrene, Tributyltenn. För dessa ämnen är en försämring otillåten.

För ämnena kvicksilver och PBDE finns en samlad bedömning där samtliga ytvattenförekomster har en norm med mindre strängt krav avseende på atmosfärisk deposition. Det mindre stränga kravet anger dock att lokala påverkanskällor måste åtgärdas och att de nuvarande halterna inte får öka.

Dagvattenutredningen saknar en bedömning om huruvida ovan nämnda prioriterade ämnen, med undantag av Benso(a)pyrene, kommer att minska eller öka efter att förslagna dagvattenåtgärder genomförts. Dagvattenutredningen behöver därför kompletteras med en sådan bedömning. För att miljö kvalitetsnormerna ska anses följas vid planläggning är det viktigt att tillräckliga åtgärder vidtas för att dessa ämnen inte ökar i recipienten.

Miljö kvalitetsnormer för grundvatten

Planområdet ligger de vis inom det sekundära vattenskyddsområdet för grundvattenförekomsten Uppsala- och Vattholmaåsarna. Av planhandlingen framgår att de risker som finns kopplat till grundvattnet framförallt utgörs av de potentiella markföroreningar som finns inom området.

Kommunen bedömer att en miljö teknisk markundersökning behöver tas fram inom vilken föroreningssituationen kommer att fastställas och eventuella saneringsåtgärder vidtas. Beroende på grad av sanering kan även dagvattenhanteringen behöva anpassas.

Länsstyrelsen instämmer i denna bedömning. Då risken för eventuell spridning från förorenade områden till grundvattnet inte är klarlagd kan Länsstyrelsen på rådande underlag inte ta ställning till om MKN för grundvatten följs.

Hälsa och säkerhet

Markföroreningar

Enligt den miljöhistoriska inventeringen finns det risk för markföroreningar inom parkområdet mellan Bandstolsvägen och Linrepevägen, inom jordvallen norr om Gottsunda allé samt inom tippen/återvinningscentralen. Det råder stor osäkerhet kring vilka föroreningar och vilka halter som kan påträffas. En miljöhistorisk inventering har gjorts i samband med planarbetet vars slutsats pekar på behov av ytterligare utredningar inom dessa områden. Länsstyrelsen instämmer i denna bedömning och anser att ytterligare utredningar behövs för att fastställa föroreningssituationen inom planområdet.

Skyfall

Länsstyrelsen anser att kommunen på ett tydligt sätt har beskrivit åtgärder för att förhindra att planerad bebyggelse tar skada eller orsakar skada vid en översvämning till följd av ett 100-års regn. Åtgärderna handlar främst om att anpassa markens höjdsättning så att vattnet via ytlig avrinning leds vidare till ytor som tillåts översvämmas.

Länsstyrelsen anser att underlaget är tillräckligt för att visa på att marken kan bli lämplig för sitt ändamål, vilket innebär att Länsstyrelsen inte kommer att ställa krav på ytterligare redovisning i samband med detaljplaneskedet.

Länsstyrelsen vill dock trycka på vikten av att de punkter som i dagvattenutredningen är listade under *Fortsatt arbete* (s. 62) faktiskt genomförs. Dvs. att utformning, höjdsättning samt beaktande av ledningsnätets faktiska kapacitet utreds vidare i samband med den kommande detaljprojekteringen.

Övriga synpunkter av betydelse för planens genomförbarhet

Naturvård

Objekt nr 4 i naturvärdesinventeringen bedöms ha högt naturvärde (naturvärdesklass 2) vilket innebär att området bedöms vara av särskild betydelse för att upprätthålla biologisk mångfald på regional eller nationell nivå.

Av planbeskrivningen framgår att detaljplanen påverkar naturmiljön främst genom en minskning av naturmark och avverkning av äldre träd, vilket innebär en förlust av biologisk mångfald. Om föreslagna åtgärder

enligt miljökonsekvensbeskrivningens avsnitt 5.1.6 vidtas bedöms effekten sammantaget bli *liten negativ* för planförslaget. Det framgår dock inte vilka av dessa åtgärder som kommer att vidtas.

När en naturmiljö väsentligen förändras till följd av att en detaljplan är det lämpligt, att istället för ett samråd enligt 12 kap. 6 § miljöbalken, istället beskriva hur hänsynsreglerna i miljöbalken beaktas i planhandlingarna. Samrådsskyldigheten enligt miljöbalken kan då anses vara uppfylld. Detta förutsätter dock att underlaget är tillräckligt. När planprocessen ersätter samrådsskyldigheten enligt miljöbalken kan det krävas mer långtgående redovisningar i planhandlingarna av hur naturmiljön beaktas, jämfört med de planer som inte innebär risk för en väsentlig ändring av naturmiljön.

Till detaljplanens granskningsskede behöver därför kommunen redovisa var, när och i vilken omfattning skyddsåtgärder och ekologiska kompensationsåtgärder ska genomföras. Om så inte sker kommer ett separat samråd enligt 12 kap. 6 § MB att krävas för ingrepp som påverkar naturmiljön i objekt 4.

Artskydd

Fåglar

Under vår/sommar 2022 kommer en fågelinventering under häckningstid genomföras. Eftersom denna inte inkluderats i samrådet kan länsstyrelsen inte ta ställning till den aktuella planens förenlighet med artskyddsförordningen vad gäller fåglar.

Länsstyrelsen vill informera om att en ändring av 4 § artskyddsförordningen för fåglar kommer att träda i kraft den 1 oktober 2022. Förordningsmotivet (2022:5) ger vägledning om hur bestämmelsen ska tillämpas.

Biotopskydd

Av planbeskrivningen framgår att flera alléträd har inventerats i planområdet och utöver det finns lönnar på Bandstolsvägen. Planen förutsätter att en del av träden kan tas ner i samband med planens genomförande. Någon närmare beskrivning av alléerna eller vilka konsekvenser ett genomförande av detaljplanen får för alléträden framgår inte av handlingarna, vilket gör det svårt att bedöma planens förenlighet med 7 kap 11 § miljöbalken.

Länsstyrelsen anser att det generella biotopskyddet ska beaktas under planprocessen och att det ska framgå av planhandlingarna i vilken omfattning biotopskyddade alléträd finns inom planområdet och hur de

påverkas av planens genomförande, både vad gäller placering av byggnader/anläggningar och anläggningstekniska behov. Biotopskyddet är en förbudslagstiftning och det behövs särskilda skäl för att dispens ska kunna medges. I första hand ska möjligheten att bevara alléträden utredas liksom behovet av skadeförebyggande åtgärder.

I PBL finns inte möjlighet att ställa krav på kompensationsåtgärder eller skadebyggande åtgärder. Sådana krav kan dock komma att ställas med stöd av bestämmelser i miljöbalken i samband med dispensansökan. Länsstyrelsen anser därför att eventuell dispensprövning ska genomföras innan planens granskningsskede för att det ska vara möjligt att anpassa planen till utfallet av prövningen. Annars kan det uppstå hinder att genomföra planen. Länsstyrelsen anser även att eventuella kompensationsåtgärder eller skadeförebyggande åtgärder som regleras i ett dispensbeslut ska framgå av planens genomförandebeskrivning.

Fornlämningar

Mellan Hugo Alvéns väg, Musikvägen och Blomdahls väg i planområdets västra del finns ett obebyggt, skogbevuxet kuperat område med berg i dagen, stenblock och i södra delen en framträdande berghäll. Vid krönlägen med berg i dagen finns stenformationer vid och runt större stenblock. Till karaktären liknar det gravar från bronsålder/äldre järnålder. Länsstyrelsen bedömer därför att en arkeologisk utredning behöver utföras i denna del av planområdet för att klargöra om det rör sig om fornlämning.

Vattenskyddsområde

Planområdet ligger devis inom det sekundära vattenskyddsområdet för Uppsala- och Vattholmaåsarna som har beslutats av Länsstyrelsen år 1989. Detta innebär att Länsstyrelsen är tillsynsmyndighet för vattenskyddsområdet och kan i vissa fall bevilja tillstånd eller dispens från skyddsföreskrifter om särskilda skäl finns.

Föreskrifterna syftar till att förhindra en markanvändning som kan medföra risk för förorening av vattentäkten. Det bör av planhandlingarna framgå om tillstånd, dispens eller anmälan för åtgärder i enlighet med föreskrifterna krävs för att detaljplanen ska vara genomförbar.

Länsstyrelsen vill även understryka vikten av att kommunen redan under planprocessen informerar exploitörerna om att det finns begränsningar enligt föreskrifterna om vad som får utföras inom vattenskyddsområde. Det finns annars en risk för att Länsstyrelsen i samband med tillstånds- eller dispensprövning ställer krav som inte är genomförbara eller på annat sätt kan hindra/förändra redan framtagna planer.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av chef för plan- och bostadsenheten Asmah Ismaal med planhandläggare Anna Silver som föredragande. I den slutliga handläggningen har också Daniel Öman på plan- och bostadsenheten, Sylvia Fernandez på miljöskydds-enheten, Jan Eckhäll på enheten för vatten- och naturtillsyn, Tina Fors på kulturmiljö-enheten och Emilia Wolfhagen på naturvårds-enheten medverkat.

Så här hanterar Länsstyrelsen personuppgifter

Information om hur vi hanterar dessa finns på www.lansstyrelsen.se/dataskydd.